

**VELKOMMEN TIL
REBILD BAKKER**

**OPELV HISTORIE,
NATUR OG KULTUR
I REBILD BAKKER**

NATIONALPARKEN, HISTORIERNE, BYGNINGERNE, SKULPTURERNE, MINDESTENENE OG MEGET MERE

NATIONALPARKEN OG REBILDSKABET

Rebild er navnet på en lille by i Nordjylland med 618 indbyggere. Rebild er også navnet på den kommune, som blev dannet ved kommunesammenslutningen i 2007.

Men Rebild er meget mere. Kun få steder i Danmark kan man opleve et så varieret landskab som i og omkring Rebild Bakker. Selve landskabets skabt af isen og vandet under og efter den sidste istid og fremstår nu med store kontraster. Det højeste punkt er Sønderkol, der ligger 102 meter over havet. Herfra kan man se ud over Gravlev Ådal, som på det laveste punkt kun er ni meter over havet. På bakkerne breder lyngen sig, og rundt om rejser skoven sig, stor og mægtig. Området er fuld af oplevelser, vandreruter, cykelruter, kilder og historie.

Ud over den enestående natur, er Rebild kendt for at være mødestedet for danskere, amerikanere og dem, der er begge dele.

Udsigtspunkt fra Sønderkol.

REBILD NATIONALPARK OG REBILDSKABET

En gruppe dansk-amerikanere købte i 1910 en "jysk hedestrækning" ved Rebild. Området blev i 1912 skænket til staten som Danmarks første nationalpark. Køberne med Max Henius i spidsen dannede Rebildselskabet til at arrangere og lede den årlige fest i Rebild Bakker. Den første Rebildfest fandt sted i 1912, hvor Christian 10. talte til en forsamling på 10.000 mennesker.

Dronningetrappe ned til gryden, hvor Rebildfesten afholdes d. 4 juli hvert år.

Med undtagelse af årene under 1. og 2. verdenskrig er festlighederne blevet afholdt hvert år på den amerikanske nationaldag den 4. juli.

GRYDEN OG BÅLHYTTEN

GRYDEN

Nede i bunden af bakkerne står to flagstænger. Her ligger "Gryden", og her bygges hvert år en scene, hvorfra de berømte Rebildtaler holdes den 4. juli. Kongehuset har været hyppige gæster. Danske statsministre fra Thorvald Stauning til Lars Løkke Rasmussen har været blandt hovedtalerne. Det samme har de senere amerikanske præsidenter Richard Nixon og George H.W. Bush. Fra underholdningsindustrien er Victor Borge og Walt Disney blandt de kendteste hovedtalere.

Bakkerne rundt om Gryden danner et naturligt amfiteater. Her finder publikum en siddeplads under Rebildfesterne, eller når der engang imellem foregår andre kulturelle arrangementer. Et eksempel på dette er besøg af Den Kongelige Ballet.

Rebildfesten i Gryden i Rebild Bakker.

MAX HENIUS HYTTEN

På vej ned til Gryden - på venstre side af stien, bag nogle træer - ligger Max Henius Hytten, en ottekantet bålhytte formet som en indiansk tipi. Hytten måler 8,5 meter i højden.

Max Henius bålhytte.

Alle er velkomne til at bruge bålhytten, hvad enten man tænder bål eller blot sætter sig for at hvile eller spise sin medbragte mad. Det er ikke muligt at forhåndsreservere hytten. Bålhytten stilles under publikums beskyttelse, og man skal derfor selv tage sit affald med, når man forlader stedet.

Bålhytten er opkaldt efter Max Henius, der grundlagde Rebildselskabet. Hytten er opført i 2018 og ejes af Rebild Kommune. LAG Himmerland og Lokale- og Anlægsfonden har støttet opførelsen.

Foto: K. Frisk

BLOKHUSMUSEET

BLOKHUSET - THE LINCOLN LOG CABIN

Max Henius udkastede i 1929 ideen til et blokhusmuseum i Rebild Bakker. Han ønskede at sikre minder om emigranternes pionertid og skabe et sted, hvor kommende generationer kunne lære om udvandringen til Amerika og om forholdene i det fremmede. Samtidig ønskede Max Henius at gøre Rebild til et udflugtsmål - også når der ikke var 4. juli fest.

Max Henius buste ved indgangen til Rebild Bakker.

Ideen til blokhusmuseet fik Max Henius fra sine besøg hos pionerfamilier i USA. Her oplevede han, hvordan emigranterne omgav sig med mange af de ting, de havde bragt med sig fra Danmark. Max Henius ønskede på samme måde at lave et museum for pionerernes værktøj og hjælpemidler. Max Henius' plan var, at

blokhuset skulle rejses af tømmer fra alle 50 amerikanske stater. Det sidste lykkedes ikke fuldt ud, men blokhuset blev rejst og indrettet i overensstemmelse med Max Henius' planer. Arkitekt Axel V. Teisen, Chicago, udarbejdede projektet. Den 4. juli 1934 gav den amerikanske ambassadør, Mrs. Ruth Bryan Owen, blokhuset det officielle navn The Lincoln Log Cabin.

Blokhusmuseet blev en publikumsmagnet med mange besøgende hvert år, indtil det nedbrændte den 11. november 1993.

Blokhuset - The Lincoln Log Cabin, som står ved toppen af Rebild Bakker.

Rebildselskabet gik straks i gang med forberedelserne til et nyt blokhusmuseum.

TOTEMPÆLEN

Blokhuset blev først samlet i staten Washington af tømmer fra 70-250 år gamle cedertræer. Huset blev skilt ad igen og fragtet til Rebild, hvor det blev samlet igen på plateauet på toppen af bakkerne. Den 4. juli 1995 blev museet officielt indviet.

Det gamle museum, Museum Rebild, ligger ved siden af Rebildporten og Roldhøj, hvor udstillingsgenstandene befinder sig.

I 2019 er udstillingsgenstandene flyttet fra blokhuset til Roldhøj, der ligger ved siden af Museum Rebild. Udstillingen er nu en del af museets udstilling. Blokhuset bliver brugt som selskabslokale og administreres af Erik og Vivian Eriksen fra Tophuset.

KOLTEEN TOTEMPÆLEN

Kiksadi totempælen også kaldet Kolteen, står ved siden af Blokhuset. Totempælen blev oprindeligt udskåret til minde om den indianske høvding Kolteen, som herskede over Kiksadi-stammen nær Wrangel i det sydøstlige Alaska.

Pælen er kopieret efter originalen af Ferdinand Sørensen, Solvang Californien. Den er mærket af den brand, der ødelagde det oprindelige blokhusmuseum.

Totempælen ved siden af Blokhuset.

TOP KARENS HUS

TOP KARENS HUS

Top Karens Hus, også kaldt Tophuset, blev bygget i 1875 af Karen og Jens Andersen af forhåndenværende materialer. I det lille hus og i staldbygningen var der i Karens og Jens' tid plads til både børn og husdyr og senere til udskænkning i stuen til dem, der ønskede at nyde Top Karens kaffe, brød og æbleskiver. Huset ejes i dag af Rebildselskabet.

Over portalen til Tophuset kan gæsterne stadig læse ordene "Sodavand, øl og kaffe, Det kan Karen skaffe". Det salgsslogan har Karen selv forfattet.

Tophuset ved indgangen til Rebild Bakker.

Da Rebildfesterne begyndte i 1912, lå der kun dette hus og naboen Per Hyldgaards hus i bakkerne. Karen og Jens havde levet nøjsomt, men da Rebildselskabet skaffede dem en konditorbevilling, kom der bedre tider. Jens døde i 1921, og Top Karen, den mest udadvendte af de to, fortsatte arbejdet otte år endnu.

Der går mange historier om Top Karen. Hun var ligefrem, uanset om det var kongen eller en vejfarende, der kom til hendes dør. Engang, da en ung pige spurgte Top Karen, om hun havde konditor-kager, lød svaret: "A will et hå mæ det gratværk å gøre (Jeg vil ikke have noget med det gratværk (svineri) at gøre)".

Tophuset slogan, som Karen forfattede.

Da Jens lå på det yderste, plejede Karen ham omhyggeligt og delte seng med ham, som hun havde gjort det i alle årene forud. Jens hostede dag og nat, og Karen fandt næsten aldrig hvile. En besøgende dansk-amerikaner, som var bekymret for den udslidte kone, foreslog hende at sove i stuen, så hun kunne få ro. Det forslag brød Karen sig ikke om. "Det will a it. A var go nok til at lig ve Jens hele mit liv, og a will lig ve ham te det sidst (Det vil jeg ikke. Jeg var god nok til at ligge ved Jens hele mit liv og jeg vil ligge ved ham til det sidste)", svarede hun, og sådan blev det.

WESTERNHUSET OG HYLDGÅRDSMINDE

Ved Rebildfesten i 1928 skulle Top Karen overrække Dronning Alexandrine en buket blomster i dannebrogfarver. Det skete med ordene: "Her hår du en blomst til dit slot!".

Top Karen havde sit virke i Tophuset til sin død i december 1929. Hun var da 86 år gammel. Hun blev begravet på Gl. Skørping kirkegård ved siden af Jens.

I 2002 forpagtede Top Karens oldebarn, Erik Eriksen, Tophuset, og nu kan der igen nydes både kaffe og meget andet i de lavloftede stuer. Erik Eriksen er oprindelig tømrer og senere arkitekt. Han har indrettet stuerne i gammel stil og på væggene hænger historiske billeder.

WESTERNHUSET

Mellem Blokhusemuseet og Top Karens Hus ligger Westernhuset. Det ejes af Rebildselskabet og er ligeledes forpagtet af Erik Eriksen, der som tømrerlærling opførte det gamle hus i starten af 1960'erne.

Westernhuset ved siden af Tophuset.

Erik Eriksen har renoveret huset, der nu er supplement til Top Karens Hus, primært til lidt større selskaber.

HYLDGÅRDSMINDE

På venstre side ved indgangen til Rebild Bakker ligger Hyldgaardsminde, Rebildselskabets kontor og repræsentationslokale.

Per Hyldgaards gamle ejendom blev erhvervet af Rebildselskabet i 1963. Selv om P. Hyldgaard (1865-1945) var en fortæller af münchhausenske dimensioner, havde han nok ikke haft fantasi til at forestille sig, at hans gamle stuer skulle blive brugt til modtagelse af konger, dronninger og præsidenter.

Hyldgaardsminde.

Rebildfesterne og turisterne blev en fast indtægtskilde for Per Hyldgaard. Han kogte vand til folk som kom i bakkerne med frokostkurven og skulle have kaffe eller te. P. Hyldgaards hus og blev dog aldrig som Tophuset til et egentligt trak-tørsted.

FRIENDSHIP LAWN OG MINDELUNDEN

FRIENDSHIP LAWN

Til højre for indgangen til Nationalparken ligger Friendship Lawn. Den centrale skulptur hedder Familien. Den er lavet af kunstneren Dennis Smith, der selv er efterkommer af danske udvandrere.

Statuen viser en udvandrerfamilie - far, mor og tre børn. Moren ser på sit spædbarn, mens faren og de to ældste børn symbolsk kigger frem mod det nye land. På skulpturens bagside sidder bedstemoren og kigger sørgemodigt bagud. Hendes mand er blevet hjemme, og hun ved, at det nye sprog vil være vanskeligt at lære. Skulpturen er skænket til Rebildselskabet af en kreds fra mormonkirken. Den blev afsløret den 4. juli 2000.

Rundt om skulpturen ligger små fliser i græsset. På hver flise står navne på mormoner, som er udvandret til Amerika.

Dennis Smith har også lavet de tre buster, som står på Friendship Lawn. En af busterner er rejst til minde om entertaineren Victor Borge, som flere gange var hovedtaler ved Rebildfesterne. En anden forestiller Rebildselskabets grundlægger Max Henius, og den tredje buste er rejst til minde om USA's 27. præsident Howard Taft, der var Rebildselskabets første ærespræsident. Busternerne er afsløret i 2001, 2002 og 2003.

MINDELUNDEN

Flyverstenen

Til venstre for indgangen til Rebild Nationalpark er en mindelund med tilknytning til besættelsen. Her står en mindesten for de 69 allierede flyvere, der mistede livet i 2. Verdenskrig under nedkastning af våben og sprængstof til danske frihedskæmpere. Bag stenens rejsning står en lille kreds af modstandsbevægelsens store navne - Jørgen Hæstrup, Flemming Juncker, Ole Lippmann, A. Toldstrup, Svend Truelsen, Erik Frandsen og oberst Helge Gram. En væsentlig del af nedkastningen af våben og sprængstof foregik i Nordjylland, og gruppen ønskede derfor at placere et mindesmærke på et sted, hvor det ville blive set af mange mennesker. Stenen blev afsløret ved en ceremoni den 5. maj 1990.

Mindestenen "Flyverstenen ved Rebild Bakker".

CIMBRERSTENEN OG MINDELUNDEN

På stenen ses en inskription med følgende tekst: "Under nedkastningsoperationer til den danske modstandsbevægelse i besættelsestiden 1940-45 mistede 69 allierede flyvere livet. De trodsede mørkets og ondskabens farer i kampen for frihed og fred. Derfor skal de mindes til sene tider med Danmarks taknemmelighed".

Mindesmærke for Jens Toldstrup

Jens Toldstrup efterfulgte Flemming Juncker som leder af arbejdet med våbenmodtagelser i Jylland. Han var endvidere leder af modstandsbevægelsen i Nordjylland, Region 1, i årene 1944-1945. Jens Toldstrup døde i 1991, og i 2006 fik også han et mindesmærke.

Jens Toldstrup's buste.

Det fandtes naturligt at placere mindesmærket ved Flyverstenen. Den 5. maj 2006 blev busten afsløret af Jens Toldstrups datter, Tove Uth.

Kunstneren bag busten er den amerikanske billedhugger Dennis Smith, der også har udført busterne i Rebildselskabets mindelund.

CIMBRERSTENEN

Til minde om Cimbrerne, er der i Rebild Bakker rejst et monument udført af billedhuggeren Anders Bundgaard, med den karakteristiske Cimbrertryk og indskriften: "Cimbrerne drog ud fra disse egne i år 120 før Kristus."

Cimbrerstenen.

Monumentet er en gave fra Søren J. Heiberg, Chicago, til Max Henius, som videregav den til Rebildselskabet.

Stenen er en rhombeporfyr fra Rold Skov og blev transporteret til Rebild på slæde i 1933.

MUSEUM REBILD OG LEGEPLADSEN HEKSEGRYDEN

REBILDPORTEN

RebildPorten er Rebild Kommunes turist-kontor og formidlingscenter. Her får ca. 74.000 årligt besøgende personlig betjening, og her kan de finde inspiration i udstillingen til de mange herligheder, der ligger i området.

RebildPorten blev indviet i 2013. Huset er tegnet af arkitektfirmaet Cebra, som har fundet inspiration til bindingsværksmønstret fra træer og kviste. Opførelsen af RebildPorten er støttet af Realdania og Det Obelske Familiefond.

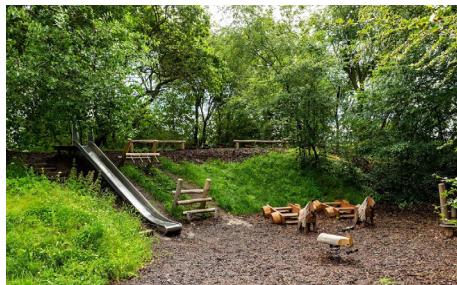
RebildPorten

MUSEUM REBILD

Museum Rebild er oprettet i 1951 under navnet Hjemstavns- og Spillemandsmuseet. Museet indeholder kulturhistoriske samlinger fra Rold Skov-området samt Rebild Folkemusikarkiv.

LEGEPLADSEN HEKSEGRYDEN

Syd for parkeringspladsen, ikke så langt fra Hyldgaardsminde, gemmer sig en bevægelsesbane for børn bag træerne.

Legepladsen Heksegryden, Rebild Bakker.

REBILDPORTEN

Rold Skov · Rebild Bakker

Rebildvej 25A, 9520 Skørping, info@rebildporten.dk,
www.rebildporten.dk, tlf. 99 88 90 00